

"Belki zerratlarından başka bütün keyfiyat ve ahvallerini hiçten var eden..." Mevcut zerreler dışında, yeni zerreler yaratılıyor mu?

"Üçüncü Soru: Eskiden düşman, şimdi dost olan mühtedi diyor ki: **Şu zamanda çok ileri giden feylesoflar diyorlar ki: 'Hiçten hiçbir şey icad edilmiyor ve hiçbir şey i'dam edilmiyor; yalnız bir terkip bir tahlildir ki, kâinat fabrikasını işlettiriyor.'**

"Elcevap: (...) Evet Kadir-i Mutlak'ın iki tarzda, hem ibda' hem inşa suretinde icadı var. Varı yok etmek ve yoğu var etmek; en kolay en sühuletli, belki daimî, umumî bir kanunudur. Bir baharda, üç yüz bin enva'-ı zîhayat mahlukatın şekillerini, sıfatlarını, belki zerratlarından başka bütün keyfiyat ve ahvallerini hiçten var eden bir kudrete karşı, **'Yoğu var edemez!..'** diyen adam, yok olmalı!.."(1)

Zerreler ezeli değil hadistir, yani eşyanın tuğlaları hükmünde olan zerreler yoktan var edilmişlerdir ki, zaten **ibda** da bu anlama gelmektedir. Lakin zaman açısından zerrelerin yoktan var edilmesi bize gaybidir, yani zerrelerin yoktan var edilmesine insanlar tanıklık etmiş değildirler. İnsanların tanık olduğu yaratma şekli **inşa**, yani terkip ve tahlildir.

İnsanlık ibda tarzı yaratmayı vahiyle, mantık ve akıl yürütme ile anlıyor. Zira maddenin müteselsil bir şekilde ezele gitmesi *akıl, vahiy ve mantık* açısından kabul edilemez bir saçmalaktır. Bunun en büyük delili **hudus** ve **imkân** delilleridir. Bir de buna devir ve teselsül delillerini ekleyebiliriz. Hatta kelim alimleri, maddenin ezeli olmadığını, **arşi ve süllemi** adı altında on iki delil ile kati bir şekilde ispat etmektedirler.

Burada gözden kaçırılan nokta, ibda tarzı yaratmanın da kendi içinde ikiye ayrılmasıdır.

Birisi, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, zerrelerin ilk yaratılışlarıdır ki, bundan sonra yeni bir zerre yaratılmıyor. Âdetullah kıyamete kadar istihdam edilecek zerreleri ibda ile yaratıyor, daha sonra ilave bir yaratma olmuyor.

Bilimin "*Yoktan var edilmiyor.*" dediği hüküm, bu açıdan doğru bir hüküm olabilir, lakin "*Hiçbir zaman da olamaz*" demeleri ve bu hükmü Allah'a teşmil etmeleri caiz değildir.

"Allah'tan başka hiçbir varlık yoktan var edemez, varı da yok edemez." Bu doğru bir hükümdür, lakin bu hükmü Allah'a da tatbik etmek, ahmaklıktan başka bir şey değildir. Zira Allah mutlak kudret sahibidir, varı yok, yoku da var edebilir.

İbdanın diğer çeşidi ise, mevcut zerreler ile yeni şekil, sıfat ve keyfiyetlerin yaratılmasıdır ki, bu tarz yaratmaya inşa değil ibda denilir, zira hiçten yaratılıyorlar.

Mesela, yeni doğan bir bebeğin sesi, yüzü, parmak izi, kokusu, göz retinası gibi şahsa ait özellikler inşa değil ibdadır. Zira sayılan bu vasıflar, daha önce ve daha sonra kimse de olmayacak vasıflardır. Bebeğin tek inşa yönü mevcut zerrelerden yaratılmış olmalarıdır.

Bu kaide, ahiret açısından da geçerli bir kaidedir. Zira ahirette de ibda ve inşa devam edecektir. Cennet ya da cehennemnin stabil yönleri olacağı gibi, sürekli değişen yönleri de olacaktır.

(1) bk. [Lem'alar, Yirmi Üçüncü Lem'a.](#)